

FINNO TUTUKSI

Jacobus Finno Koroisten kartanolla

23. TOUKOKUUTA 2024
KOTISEUTUYHDISTYS HALINEN RÄNTÄMÄMÄKI RY
timo.a.leinonen@gmail.com

ESITTÄJÄT:

Esityksen sovitus ja ohjaus:	Harri Helin
Runo-ohjaus:	Maaret Perälä
Prologin ideointi ja kooste:	Maaret Perälä
Näytelmäkohtaus	Irmeli Helinin näytelmästä: Jaakko Finno - suomalainen suurmies
Musiikki:	Kaarina Peltonen
Tanssi:	Tanssiryhmä Kuutar: Minna Ijäs, Katja Kauttu, Anna Lähderinne ja Mercia Manfrinato
Koreografia:	Katja Kauttu
Äänet:	Markus Rusanen
Laulut ja virret:	Maaret Perälä ja Kaarina Peltonen
Lausujat:	Turun Lausuntakerho ry:n lausujia; Marita Kantola, Oili Kouvo, Timo Leinonen Maaret Perälä, Reijo Virtanen ja Tarja Westman-Linhala
Jacobus Finno:	Jani Saarinen
Margareta Mylläri, Jacobuksen vaimo:	Eeva Saarinen
Agnes Finno, edellisten tytär:	Raija Tiainen:
Hans Plagman, Agnesin aviomies:	Hannu Tiainen
Mikael prologissa ja patsaana:	Timo Leinonen
Räyhä henki:	Harri Helin
Finnon kielen asiantuntija:	Professori emerita Kaisa Häkkinen

ESITYS:

Prologi: Finno kohtaa Agricolan

Otteita Agricolan ja Finnon teksteistä lausuttuna ja laulettuna
Agricola ja Finno esittelevät itsensä Timo Leinosen tekstein.

Finnon virsien lausuntaa hänen omalla kielellään

Kymmenen Jumalan käskyt
Psalmit I, 15 ja 130
Tuhlaajapoika

Virsirunoilijan tuskat ja ilot

Kohtaus Irmeli Helinin näytelmästä: Jaakko Finno - suomalainen suurmies

HANKKEEN HISTORIASTA

Irmeli Helinin näytelmän *Jaakko Finno – suomalainen suurmies* ensi esitys tapahtui Turun taiteiden yössä Ekumeenisessa taidekappelissa 17.8.2017 Turun Lausuntakerhon järjestämässä tilaisuudessa Harri Helinin toimiessa ohjaajana. Kyseessä oli koe-esitys, jonka tarkoituksena oli testata käsikirjoituksen soveltuvuutta täysimittaiseen esitykseen Maarian pappilan pihalla. Esitys onnistui, mutta emme onnistuneet saamaan rahoitusta täysimittaiselle ulkoilmanäytelmälle.

Hanke virisi uudelleen henkiin viime vuoden Taiteiden yössä 17.8.2023 Agricola-seuran järjestämässä tilaisuudessa Turun Tuomiokirkon Pormestarin kappelissa. Agricola-seura oli pyytänyt Turun Lausuntakerhon edustajia lukemaan siellä Agricolan tekstejä. Mukana oli myös Irmeli Helin. Keskusteluissa seuran edustajien kanssa innostuimme taas ajatuksesta toteuttaa näytelmä Jacobus Finnosta, koska mielestämme hän ansaitsee sen. Nyt kuitenkin päädyimme pienimuotoisempaan kiertuemalliin, johon mukaan halusimme myös Mikael Agricolan. Käsityksemme oli, että Finno jatkoi Agricolan työtä suomen kielen ja erityisesti virsirunouden kehittäjänä.

Irmeli Helin oli näissä keskusteluissa myös vahvasti ja innostuneesti mukana. Hänen kanssaan sovimme, että alamme taas hakea avustuksia ja järjestämme keskustelu- ja esittelytilaisuuden hankkeesta FiloCafe:essa 22.11.2023 Turun kaupunginteatterin Viidennellä näyttämöllä. Irmeli Helin menehtyi yllättäen muutama päivä sen jälkeen, kun olin jättänyt ensimmäisen avustushakemuksen 15.9.2023 pitkäaikaiseen ja vaikean tautiin. En tiennyt silloin Irmelin vakavasta sairaustilanteesta, mutta sen tajusin, että hän oli hankkeesta ja Agricolan teksteissä täysin "hengessä" mukana.

Ohjaaja Harri Helin oli myös edelleen kiinnostunut hankkeesta. Hakijayhteisöksi valikoitui Kotiseutuyhdistys Halinen-Räntämäki ry, joka oli erikoistunut alueen merkittävien kulttuuripersoonien ja runoilijoiden henkilöhistoriaan järjestämällä näiden nimiin seminaareja ja taide-esityksiä. Näitä olivat mm. Mikael Agricolan lisäksi Eerik Ahlman, Kaarlo Marjanen ja Jaakko Haavio.

Jatkoimme Harri Helinin kanssa tämänkin jälkeen hankkeen kehittelyä. Jätimme useita hakemuksia ja järjestimme erilaisia esittely- ja keskustelutilaisuuksia, joiden avulla myös kehitelimme hankkeen sisältöä. Näitä olivat erityisesti Nummen kirjastossa 1.11.2023, Turun kaupunginteatterin Viidennellä näyttämöllä 22.11.2023 ja Maarian pappilan tallissa 10.1.2024.

Pyhän Henrikin säätiöltä saamamme avustus rohkaisi meitä jatkamaan. Annoimme hankkeellemme kattonimen FINNO TUTUKSI. Saatuamme Turun Teatterisäätiöltä tiedon avustuksesta huhtikuussa, päätimme aloittaa laajemman esittelysarjan valmistelun HaliSviikoksi 2024 viikon järjestäjän, kotiseutuyhdistys Halinen-Räntämäki ry:n hyväksyessä hankkeemme yhdeksi viikon ohjelmanumeroksi.

ESITYKSESTÄMME

Agricolan julkaisu- ja käännoistyö kattoi laajasti sellaisen kirjallisuuden, jota tarvittiin seurakuntien suomenkielisissä kirkonmenoissa ja kansan lukemaan oppimisessa. Finno käännoistyön kohteena oli ennen kaikkea Agricolan työtä täydentävän virsirunouden suomentamien. Vuonna 1583 ilmestyi ensimmäinen suomenkielinen virsikirja. Finno oli sen laatinut. Virsiä oli kaikkiaan 101, joista valtaosa oli käännosvirsiä. Vanhoja suomenkielisäkin virsiäkin toki oli. Finno osoittautui syvälliseksi ja vaikuttavaksi runoilijaksi. Siitä on osoituksena se, että Finnon virsiä löytyy vieläkin virsikirjasta. Finnon virsien filosofinen luonne näkyy esimerkiksi virren 290 katkelmasta nykysuomella ilmaistuna:

On totta Herra sanasi, sen totuus kestää aina, vaan usko horjuu alati ja synti meitä painaa.

Finno itse kirjoittaa virsikirjansa esipuheessaan Jumalan tahtoneen alusta lähtien, että kristillisessä seurakunnassa vallitsisi suloinen ja iloinen veisuun taito. Parhaat kappaleet kristillisestä opista ja etenkin ihmisen lunastuksesta tulisi hänen mukaansa kaunein virsin soveliailla sanoilla ilmaista. Näin ihmiset saataisiin vähä vähältä iloisesti Jumalan tuntoon, pelkoon, uskoon rakkauteen, rukouksiin ja Jumalalle otollisiin töihin.

Niin Agricola kuin Finnokin toimivat aikanaan Maarian seurakunnan kirkkoherroina. Finno oli 17-vuotias Agricolan kuollessa, joten he tuskin olivat työn merkeissä tekemisissä toistensa kanssa. Finno varmaankin oli tutustunut Agricolan käännoistöihin ja muuhunkin toimintaan. Agricolan poika Kristian Agricola (1550–1586) taas aikoinaan syrjäytti Finnon Turun katedraalikoulun rehtorin virasta 1578. Finno sai kuitenkin virkansa takaisin 1583, kun Kristian Agricola nimitettiin Tallinnan piispaksi, joten Finno oli sidoksissa Agricolaan myös tämän pojan kautta.

Kiitos läsnäolostanne. Toivomme, että viihdytte esityksessämme!

Finno-työryhmän puolesta:

Timo Leinonen
Kotiseutuyhdistys
Halinen Röntämäki ry

Esitys on maksuton, printtiohjelma 10,00 euroa

Hanketta ovat tukeneet: Pyhän Henrikin säätiö, Turun Teatterisäätiö sr
Tuottajayhteisö: Kotiseutuyhdistys Halinen-Röntämäki ry
Yhteistyökumppaneita: Maarian seurakunta, Mikael Teatteri,
Turun Lausuntakerho ry